

Til: Universitetsstyret
Fra: Universitetsdirektøren

Sakstype: Vedtakssak
Møtesaksnr: V-sak 48/22
Møtenr: 7/2022
Møtedato: 6. desember 2022
Notatdato: 21. november 2022
Arkivsaksnr: 2022/42235
Saksansvarlig: Hanna Ekeli, Avdeling for studieadministrasjon
Saksbehandler: Birgitte Brørs

Høringsuttalelse om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS/Sveits – endringer i universitets- og høyskoleloven

Hovedproblemstillinger i saken

I forslag til statsbudsjett for 2023 foreslår regjeringen at studenter fra land utenfor EØS-området og Sveits skal betale minst kostnadsdekkende studieavgifter ved statlige universiteter og høyskoler og private høyskoler med statstilskudd fra og med studieåret 2023/24.

Innføring av et krav om egenbetaling fra studenter som kommer fra land utenfor EØS-området og Sveits krever endringer i universitets- og høyskoleloven, og Kunnskapsdepartementet har sendt forslag om lovendring på høring.

Utkast til UiOs høringsuttalelse har vært på intern høring hos enhetene, Studentparlamentet og UiODoc. Syv fakulteter, Den internasjonale sommerskole, Senter for utvikling og miljø og UiODoc har levert høringsvar. Høringssvarene uttrykker et tydelig standpunkt mot studieavgifter og bred støtte til høringsuttalelsen. Noen enheter hadde innspill til argumentasjonen, som Studieavdelingen har innarbeidet.

Universitetsdirektøren legger med dette fram forslag til UiOs høringsuttalelse.

Konsekvenser for økonomi, bemanning og lokaliteter

Det internasjonale masteropptaket ved UiO ble lyst ut for studieåret 2023/24 med forbehold om innføring av studieavgifter. Dersom forslaget består i endelig statsbudsjett for 2023 og forslaget om lovendring blir vedtatt, vil studenter utenfra EØS/Sveits måtte betale studieavgifter. Dette vil få konsekvenser for rekrutteringen av internasjonale studenter til UiO, og vi forventer en betraktelig nedgang i antallet søkere som opprettholder søknaden sin til masterprogram for 2023/24.

Om forslaget vedtas, medfører det også store økonomiske og administrative konsekvenser. UiO vil måtte få på plass et system for innkreving av studieavgifter. Forslaget følges også av redusert bevilgning til

UNIVERSITETET I OSLO

institusjonene. For UiOs del utgjør dette 12,8 millioner kr. i 2023. Det finansielle kuttet må fordeles på enhetene, og fakultetene må redusere i sine opptaksrammer.

På grunn av usikkerheten knyttet til stortingsbehandlingen av forslag til statsbudsjett for 2023, har UiO foreløpig avventet å fordele reduksjonen på enhetene. Vi vil måtte komme tilbake til dette om forslaget vedtas.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Styret gir rektor fullmakt til å ferdigstille høringsuttalelsen basert på styrets diskusjon og kommentarer.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Hanna Ekeli
avdelingsdirektør

Vedlegg

1. Bearbeidet utkast til høringsuttalelse fra UiO
2. Høringsdokumenter fra Kunnskapsdepartementet
3. Dokumenter fra intern høringsrunde ved UiO

UNIVERSITETET I OSLO

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 03.11.2022
Deres ref.: 22/3898-
Vår ref.: 2022/42235 BIRGIBRO

Høring om studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits mm.

UiO mener at forslaget om studieavgifter for studenter fra utenfor EØS/Sveits ikke bør innføres. Det vil skade det internasjonale samarbeidet vårt, særlig med institusjoner i det globale sør, og skape store utfordringer for rekrutteringen av internasjonale studenter. Forslaget har vidtrekkende økonomiske og administrative konsekvenser for institusjonenes saksbehandling og studentoppfølging som ikke er tilstrekkelig belyst, og som vi ikke rekker å utrede tidsnok til høsten 2023. Det er dessuten kritikkverdig at budsjettkutt knyttet til studenter fra land utenfor EØS/Sveit diskuteres før endringer i universitets- og høyskoleloven behandles av Stortinget. Det er en forskuttering av den politiske behandlingen av forslaget som vi finner svært uheldig. Sist, men ikke minst, er forslaget svært uheldig for de nye internasjonale studentene våre, som har måttet søke om opptak til studier for høsten 2023 under svært uklare betingelser.

Internasjonalt samarbeid

Verden står overfor utfordringer som vil kreve innsats fra hele det globale samfunnet. Klimakrisen står fram som vår tids største utfordring, og UiO skal ta ansvar for å bidra til løsninger gjennom vårt samfunnsoppdrag: å utdanne høyt kvalifiserte studenter, drive langsiktig grunnleggende forskning og arbeide for at kunnskap tas i bruk.

Tap av naturmangfold, helse- og velferdsutfordringer, polarisering, migrasjon og krig er eksempler på områder som vil kreve tverrfaglige og nyskapende løsninger. Som et internasjonalt orientert breddeuniversitet har UiO særlige forutsetninger for å lykkes med å utvikle sterke tverrfaglige og innovative miljøer. Gjennom samarbeid på tvers av faglige, institusjonelle og nasjonale grenser skal vi utvikle kunnskap som bidrar til en bærekraftig verden. I denne forbindelsen viser vi også til forpliktelsene som følger av FNs mål for bærekraftig utvikling, særlig mål 4 om å «sikre inkluderende og rettferdig kvalitetsutdanning for alle, og fremme livslang læring» og mål 10 om å «reducere ulikhet i og mellom land».

Disse ambisjonene kan ikke UiO og de andre norske institusjonene løse på egen hånd, ved å vende blikket innover mot oss selv. Vi er kritisk avhengig av tett og godt samarbeid med det globale akademiske fellesskapet, og vi er svært bekymret for at forslaget om studieavgifter for internasjonale studenter vil gå på bekostning av dette.

Rektor

Postadresse:
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Besøksadresse:
Lucy Smiths hus,
Problemveien 7

Tlf: +47 22 85 50 50
Faks:
E-post:
postmottak@admin.uio.no
<http://www.uio.no/>
Org.nr.: 971 035 854

Internasjonal solidaritet

Gratisprinsippet for utdanning står sterkt i Norge og legger til rette for bred deltakelse i høyere utdanning uavhengig av studentenes sosioøkonomiske bakgrunn. UiO ønsker at dette opprettholdes, og er bekymret for hvilke konsekvenser innføring av studieavgifter vil ha for mangfoldet i den internasjonale studentgruppen, og dermed mangfoldet i studentgruppen som helhet.

For å få oppholdstillatelse i Norge, må studenter i dag dokumentere at de har satt av nærmere 130 000 til livsopphold. Vi har erfart at dette er krevende for mange av dagens søkere, særlig siden midlene må settes av på forhånd. Betalingsvegne er dermed allerede et viktig seleksjonskriterium for hvem som har anledning til å studere ved UiO. Innføring av studieavgifter vil bidra til ytterligere vanskeligheter for studenter som ikke kan sette av flere hundre tusen i forkant av et studieløp.

Vår erfaring er at internasjonale studenter kommer fra svært ulike bakgrunner, og mange av våre søkere vil ikke klare å betale studieavgifter på det nivået som er aktuelt i Norge. For eksempel kommer over halvparten av UiOs internasjonale masterstudenter de siste årene fra ulike land i Asia. Allerede i dag er det mange internasjonale studenter som er avhengige av å jobbe ved siden av studiene for å dekke kostnadene ved å studere i Norge. Norge kan ikke innføre studieavgifter uten samtidig å tilby stipendordninger til særlig kvalifiserte studenter som trenger dette for å studere i Norge, jevnfør også de ordningene som finnes i våre nordiske naboland. På dette punktet ønsker UiO en felles vurdering av virkemidlene for å fremme internasjonalt samarbeid og solidaritet både i Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og andre deler av offentlig sektor.

Internasjonal rekruttering

Kunnskapsdepartementet argumenterer for at norsk utdanning er av høy kvalitet og at Norge kan rekruttere internasjonale studenter også etter innføring av en studieavgift. Samtidig legges det til grunn en forventet reduksjon på 70% fra gruppen "tredjelandstudenter". Erfaringer fra våre naboland viser at innføring av studieavgift også øker behovet for en mer aktiv rekrutteringsstrategi gjennom internasjonal markedsføring.

Meld. St. 7 (2020–2021), kjent som mobilitetsmeldingen, anbefaler en tydeligere og mer strategisk nasjonal politikk for hvilke internasjonale gradsstudenter Norge skal tiltrekke seg, som bygger på overordnede kunnskaps-, nærings-, innvandrings-, bistands- og sikkerhetspolitiske føringer og rammer og knytter seg til de overordnede nasjonale prioriteringene som blant annet kommer frem i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Departementets forslag tar ikke hensyn til noen av disse perspektivene.

Mange engelskspråklige studietilbud ved UiO har et internasjonalt læringsmiljø med studenter fra hele verden. Flere studietilbud har også faglige behov for internasjonal rekruttering. I diskusjoner av store, verdensomspennende temaer som klimaendring, utvikling, global helse og styresett er det avgjørende at perspektiver fra såkalte tredjeland er representert i klasserommet. Gjennom deltagelse i utdanningene våre, bidrar internasjonale studenter til å dekonstruere stereotyper og til å finne kreative løsninger på globale utfordringer som tar hensyn til den viktige rollen som nord-sør-dynamikker og -forskjeller spiller.

Avviklingen av det tidligere kvoteprogrammet reduserte antallet studenter fra det globale sør ved UiO. Tilbakemeldinger fra fagmiljøene våre er at mangelen på studenter fra sør i studietilbudene påvirker læringsmiljøet fordi viktige perspektiver ikke lenger er til stede. Noen studietilbud med særlig global innretning og tematikk, for eksempel internasjonal samfunnshelse, internasjonal utdanning og utviklingsgeografi, melder at fraværet av (særlig) afrikanske studenter endrer innholdet i og utbyttet av studietilbudene. Nåværende program, som NORPART, er ikke en fullgod erstatning for dette på grunn av en snevrere innretning. En bred rekruttering vil gi mulighet til å bygge kompetanse globalt og i land hvor gradsgivende institusjoner på fagfeltet ikke eksisterer (noe NORPART forutsetter). Det er også viktig å kunne ta opp internasjonale studenter med bakgrunn i faglige kvalifikasjoner og ikke betalingsevne. En sterk faglig bakgrunn sammenfaller ikke nødvendigvis med en sterk økonomisk bakgrunn. Dette er spesielt problematisk når det ikke samtidig innføres stipendordninger. For noen studieprogram vil redusert rekruttering av internasjonale søkere i siste instans være kritisk for opprettholdelsen av programmet.

Departementet åpner for at institusjonene skal kunne inngå symmetriske avtaler og avkreve studieavgift også fra utvekslingsstudenter som kommer gjennom institusjonelle avtaler, men dette framstår som lite realistisk. I tilfellene hvor UiOs studenter i dag betaler skolepenger for utvekslingsopphold/study abroad, kommer det av at vår utenlandske partner er en mer attraktiv destinasjon for våre studenter enn omvendt. Innføring av studieavgifter for utvekslingsstudenter som kommer til UiO vil dermed legge sten til byrden med tanke på å rekruttere studenter hit.

Forslaget vil også ha store konsekvenser for rekrutteringen til Den internasjonale sommerskolen ved UiO (ISS) fra sommeren 2023. Studentene som deltar på campusbasert undervisning, må allerede betale for oppholdet i Norge. Med en innføring av studieavgifter vil de også måtte betale for undervisningen. Det er uklart hvilke konsekvenser dette vil få for muligheten til å hevde seg på det internasjonale markedet.

Konsekvenser for søknads- og opptaksprosessen

Dersom Stortinget vedtar studieavgiftsordningen, er det ut fra et forvaltningsperspektiv svært uheldig å innføre denne allerede fra høsten 2023. UiO er urolig for at dette vil gå på bekostning av ambisjonene våre om saklig og forutberegnelig informasjonsopplegg, saksbehandling og vedtak for denne studentgruppen.

Institusjonene har måttet lyse ut internasjonale opptak under svært uklare betingelser for søkerne. Søkere fra utenfor EØS/Sveits til masterstudier høsten 2023 må søke høsten 2022, før det er avklart om studieavgifter blir innført og hva avgiftene vil beløpe seg til. Avklaringene avhenger både av statsbudsjett og lovarbeid.

Det er også svært usikkert om de nødvendige endringene i universitets- og høyskoleloven vil være vedtatt før svarbrev til de internasjonale søkerne sendes ut medio mars 2023. Institusjonene kan ikke utsette utsendelsen vesentlig, siden søkerne må ha tilstrekkelig tid til å søke om oppholdstillatelse før de ankommer Norge.

Dagens opptaksløsninger har ingen støtte for å avgjøre hvilke personer som er i målgruppen for å betale studieavgifter. Her vil institusjonene være avhengige av utvikling i Samordna opptaks systemer. Dette inkluderer å legge til rette for at de som er fritatt for å betale studieavgifter får informasjon om og mulighet til å laste opp dokumentasjon på dette, samt informasjon til institusjonene om hvilke søkere dette gjelder.

Institusjonene har myndighet til å vurdere vilkårene for opptak av studenter, mens Lånekassen har myndighet og kompetanse til å vurdere vilkårene for studiestøtte. Det vil være krevende for institusjonene å måtte bruke Lånekassens regelverk om utdanningsstøtte for å avgjøre et mulig fritak fra studieavgifter, gitt at dette regelverket faglig sett hører hjemme hos en annen etat. Dette gjelder særlig dersom dokumentasjonskravet blir kommunisert til søkerne på en måte som involverer Lånekassens regelverk.

Utfordringer ved beregning av studieavgift

Kunnskapsdepartementet legger til grunn at nivået på studieavgifter i Norge vil tilsvare nivået i Sverige og Danmark, men dette framstår som en altfor summarisk vurdering. UiO konstaterer for eksempel at inntektsbortfallet for en internasjonal masterstudent som fullfører en toårig mastergrad vil være i størrelsesorden 490 000 for en realfagsstudent og 351 000 for en humaniorastudent (2023-satser for hhv. finansieringskategori C og D). I dette lyset framstår et estimat på om lag 130 000 i året som svært lavt.

Sektoren har ikke en TDI-modell for å beregne utdanningskostnader, men legger til grunn at det pågående arbeidet i UHR-regi kan hjelpe oss et stykke på vei. TDI-modellen ble opprinnelig utarbeidet for forskningsprosjekter, og det krever et vesentlig utviklingsarbeid å tilpasse den til utdanning. Den tidligere TDI-modellen for etter- og videreutdanning som departementet viser til er mangelfull og blir ikke brukt. Også av denne grunn er det svært krevende å skulle innføre studieavgifter allerede fra høsten 2023, gitt at vi har behov for omforente og pålitelige kostnadsberegninger for å kunne vedta konkrete studieavgifter.

Departementet har vurdert at utdanning til studenter fra utenfor EØS og Sveits skal anses som ikke-økonomisk aktivitet, selv etter innføringen av studieavgifter, siden hoveddelen av utdanningsvirksomheten også fremdeles vil være finansiert med offentlige bevilgninger. UiO stiller spørsmål ved om dette er godt nok utredet. Departementet skriver at en minimum kostnadsdekkende egenbetaling må innebære at alle direkte og indirekte kostnader knyttet til studietilbudet blir dekket av studieavgiften vurdert over tid. Antallet internasjonale studenter på ulike studietilbud vil imidlertid variere. Noen studietilbud har en høy andel internasjonale studenter, og kostnadene til studietilbudet vil dermed i overveiende grad dekkes av egenbetaling, slik også noen videreutdanningstilbud er i dag. UiO mener at departementet ikke har gjort godt nok rede for forholdet mellom studieavgift og *Reglementet om statlige universiteter og høyskolars forpliktende samarbeid* (BOA-reglementet), herunder om utdanningstilbud i et globalt utdanningsmarked som finansieres med studieavgift skal klassifiseres som salg. Det er særlig uheldig om studietilbud tilpasset kompetansebehov hos studenter fra det globale sør må kreve høyere studieavgift for å være i overensstemmelse med statsstøtteregelverket.

Med hilsen

Svein Stølen
rektor

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler: Birgitte Brørs, birgitte.brors@admin.uio.no

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølge adresseliste

Deres ref

Vår ref

Dato

22/3898-

10. oktober 2022

Høring om for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits m.m. Endringer i universitets- og høyskoleloven

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring vedlagte forslag om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler for å innføre kostnadsdekkende studieavgift for tredjelandsstudenter ved statlige universiteter og høyskoler og private høyskoler med statstilskudd.

Vi ber om at eventuelle høringssvar blir sendt gjennom den digitale løsningen på www.regjeringen.no/id2933263.

Høringsfristen er 7. desember 2022.

Med hilsen

Hedda Huseby (e.f.)
avdelingsdirektør

Sigve Berge Hofland
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for eierskap i
høyere utdanning og
forskning

Saksbehandler
Sigve Berge
Hofland
22 24 74 83

Mottakere

Departementene

Riksrevisjonen
Sametinget

Fylkeskommunene

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (Sikt)
Statens lånekasse for utdanning

Integrering- og mangfoldsdirektoratet
Utlendingsdirektoratet

Statlige universiteter og høyskoler
Private høyskoler med statstilskudd
Universitets- og høyskolerådet

Arbeidsgiverforeningen Spekter
Hovedorganisasjonen Virke
KS – Kommunesektorens organisasjon
Næringslivets Hovedorganisasjon

Akademikerne, sammenslutning av norske akademikerforening
Landsorganisasjonen i Norge
NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon
Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdanna
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

ANSA – Association of Norwegian Students Abroad
International Students' Union of Norway
Norsk studentorganisasjon
Stipendiatorganisasjonene i Norge

Studentsamskipnadene
Samskipnadsrådet

Høring om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits m.m. – endringer i universitets- og høyskoleloven

1 Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet foreslår endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler for at internasjonale studenter fra land utenom EØS og Sveits (såkalte tredjeland) fra høstsemesteret 2023 skal betale minst kostnadsdekkende studieavgifter ved statlige universiteter og høyskoler og private høyskoler med statstilskudd, jf. Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Norge er et av få land som tilbyr gratis høyere utdanning til søkere uavhengig av statsborgerskap. Det er vanlig at det i land med offentlig subsidiert høyere utdanning er høyere egenbetaling for studenter fra andre land. I Norden har det vært obligatorisk studieavgift for tredjelandsstudenter i Danmark, Sverige og Finland fra henholdsvis 2006, 2011 og 2017. Med studieavgifter for tredjelandsstudenter vil Norge være på linje med det som er normalen både i Norden og i Europa.

Universitetene og høyskolene i Norge har arbeidet systematisk med kvalitetsutvikling i lang tid for å holde et høyt internasjonalt nivå. Studieavgifter er normalen internasjonalt, og mange land med høye studieavgifter er attraktive studieland. De norske institusjonene bør derfor være godt rustet til å kunne rekruttere internasjonale studenter ut fra kvaliteten i tilbudene, og ikke fordi de tilbys gratis.

Innføring av studieavgift for tredjelandsstudenter frigjør ressurser som vil bedre tilgangen til høyere utdanning for søkere fra Norge og andre EØS-land. Dersom pågangen av tredjelandsstudenter holder seg som i dag, vil institusjonene få økte inntekter og kunne utvide den totale kapasiteten. Dersom pågangen avtar, vil mer av dagens kapasitet bli tilgjengelig for EØS-søkere.

Departementet vil ikke foreslå at det gis generell anledning til å kreve studieavgifter fra norske studenter. Innføring av studieavgifter for studenter fra tredjeland har ikke blitt fulgt av en generell innføring av studieavgift i noen av de andre nordiske landene, og departementet er ikke kjent med tilfeller av land med offentlig finansiert høyere utdanning hvor en innføring av studieavgifter for internasjonale studenter har vært et steg i en generell utvikling av den offentlige finansieringen.

2 Dagens regelverk

Etter dagens regelverk er det ikke hjemmel for at de statlige institusjonene generelt kan kreve egenbetaling fra studenter fra utlandet. Innføring av et krav om egenbetaling fra studenter som kommer fra land utenfor EØS-området og Sveits krever derfor endringer i loven.

2.1 *Universitets- og høyskoleloven*

Etter universitets- og høyskoleloven § 7-1 første ledd er hovedregelen at statlige universiteter og høyskoler ikke kan kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører

frem til en grad eller yrkesutdanning. Departementet kan likevel i særskilte tilfeller godkjenne unntak fra dette gratisprinsippet for ordinære utdanninger ved de statlige institusjonene. Denne unntakshjemmelen er praktisert svært snevert og har så vidt departementet har oversikt over, bare vært benyttet i ett tilfelle som en overgangsløsning. For private institusjoner er utgangspunktet at de kan kreve egenbetaling fra alle studenter, men det er stilt krav om at både statlige tilskudd og egenbetaling skal komme studentene til gode, jf. universitets- og høyskoleloven § 8-3 fjerde ledd.

2.2 Egenbetalingsforskriften

Etter universitets- og høyskoleloven § 7-1 andre ledd kan departementet fastsette forskrift om universiteter og høyskolars adgang til å kreve egenbetaling fra studenter og om adgangen til å kreve inn andre utgifter knyttet til studiene. Med hjemmel i denne bestemmelsen har departementet fastsatt forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler (egenbetalingsforskriften). I forskriften § 3-2 er det fastsatt at statlige institusjoner kan kreve egenbetaling for kurs, fag eller emner som ikke normalt er en del av studieprogram som fører frem til en grad eller yrkesutdanning, for erfaringsbaserte mastergradsstudier og fra studenter som fyller opp plasser på programmer som er oppdragsfinansiert. Institusjonene kan også ta betaling for utdanninger som tilbys som oppdrag – for eksempel til bedrifter eller til offentlige virksomheter.

Etter egenbetalingsforskriften § 3-3 kan institusjonene i tillegg kreve at studenter dekker reelle kostnader til læremidler (lærebøker, kompendier, kopier, utskrifter, papir og lignende).

Private høyskoler kan kreve egenbetaling. I forskriften § 4-2 er det fastsatt at private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, ikke har anledning til å ta ut overskudd eller overføre økonomiske verdier til personer eller annen virksomhet på en slik måte at statlige tilskudd ikke kommer studentene til gode.

2.3 Studentsamskipnadsloven

Etter studentsamskipnadsloven § 10 må alle studenter betale en semesteravgift til studentsamskipnaden som institusjonen er tilknyttet.

2.4 Internasjonale avtaler

Norge kan etter internasjonale avtaler ha en forpliktelse til å likebehandle statsborgere fra andre land med norske statsborgere når det gjelder adgang til utdanning.

EØS-avtalen art. 4 fastsetter et forbud mot nasjonalitetsbestemt forskjellsbehandling, tilsvarende EU-traktatens art. 18. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/38/EF av 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers rett til å bevege seg og oppholde seg fritt på medlemsstatenes territorium art. 24 (1) bestemmer at alle unionsborgere som oppholder seg på vertsstatens territorium i samsvar med direktivet, har rett til å bli behandlet på samme måte som medlemsstatens egne borgere. Denne retten gjelder på visse vilkår også for familiemedlemmer til EØS-borgere.

EU-domstolen har lagt til grunn at diskrimineringsforbudet i EU-retten gjelder generelt for adgang til utdanning, jf. C-293/83 Gravier og C-24/86 Blaizot. Dette omfatter også gebyrer og avgifter som kreves for å få adgang til undervisningen. Norske myndigheter kan dermed ikke

pålegge en studieavgift for studenter som har rett til likebehandling etter EØS-avtalen, dersom norske studenter ikke betaler samme avgift.

Etter separasjonsavtalen som ble inngått 28. januar 2020 mellom Island, Liechtenstein, Norge og Storbritannia videreføres rettigheter etter EØS-avtalen for britiske borgere som har benyttet seg av retten til fri bevegelse før overgangsperiodens utløp 31. desember 2020. I utgangspunktet gjelder dette også deres familiemedlemmer. For denne gruppen gjelder tilsvarende diskrimineringsforbud som beskrevet over for EØS-borgere.

Etter EFTA-konvensjonen har statsborgere fra Sveits tilsvarende rettigheter til likebehandling med norske borgere.

2.5 Studieavgift for tredjelandstudenter i andre land

Finland innførte studieavgifter for tredjelandstudenter i 2017. Studieavgifter betales for bachelor- og masterprogrammer med andre undervisningsspråk enn svensk eller finsk. Det tas ikke studieavgift for doktorgradsnivået. Institusjonene fastsetter selv og krever inn studieavgiften, med et minimumsnivå på 1500 euro per år. Institusjonene skal ha en stipendordning for studenter som må betale studieavgift, og fastsetter selv innretningen av denne.

Sverige innførte studieavgifter for tredjelandstudenter i 2011. Det tas ikke studieavgift for doktorgradsnivået. Studieavgiftene skal være kostnadsdekkende og institusjonene fastsetter selv avgiften. Institusjonene kan tildele stipender for å dekke hele eller deler av avgiften, og det finnes også nasjonale stipender gjennom Svenska instituttet. I 2021 utgjorde studentene som fikk finansiert sine studier helt gjennom stipend ca. 25 prosent av de betalende tredjelandstudenterne i Sverige.

Danmark innførte studieavgifter for tredjelandstudenter i 2006. Studieavgiftene skal være kostnadsdekkende og institusjonene fastsetter selv avgiften. Det tas studieavgift også på doktorgradsnivå. Det finnes en statlig stipendordning for høyt kvalifiserte tredjelandstudenter. Institusjonene får tildelt midler fra myndighetene og administrerer stipendene til studentene.

I alle de nordiske landene kreves det ikke studieavgifter fra personer som har krav på likebehandling med de nasjonale borgere etter internasjonale avtaler, og det er også unntak for personer med permanent oppholdstillatelse og ulike andre oppholdsgrunnlag. Det er også unntak for utvekslingsstudenter som kommer innenfor avtaler som innebærer at det ikke tas studieavgifter av den mottakende institusjonen.

3 Departementets vurdering

Departementet legger vekt på at det er vanlig internasjonalt å kreve høyere studieavgifter fra andre lands borgere enn fra lokale borgere, og at det er svært sjeldent at det tilbys gratis høyere utdanning for alle. I Europa skjer det i dag i noen tyske delstater og ved de statlige universitetene på Island. Norske studenter i utlandet betaler studieavgifter i de fleste tilfeller.

Departementet vil ikke rokke ved gratisprinsippet for norske studenter, men mener dette prinsippet ikke er til hinder for at andre lands borgere betaler studieavgifter i Norge. Det vil

tilsvare situasjonen de fleste norske studenter møter i andre land, og situasjonen i de fleste land med gratis høyere utdanning.

Departementet foreslår at universiteter og høyskoler skal kreve egenbetaling fra andre enn norske borgere og utenlandske borgere som har rett til likebehandling med norske borgere. Som omtalt over følger det av internasjonale avtaler at Norge er forpliktet til å likebehandle visse utenlandske statsborgere med norske statsborgere. Det går derfor fram av forslaget til lovbestemmelse om studieavgift for tredjelandsborgere at det ikke kan kreves egenbetaling fra utenlandske borgere som har slik rett til likebehandling. Slike rettigheter kan være hjemlet i EØS-avtalen, EFTA-konvensjonen eller separasjonsavtalen med Storbritannia, jf. avsnitt 2.4. Videre er det visse grupper av utenlandske statsborgere som på grunn av andre former for tilknytning til Norge er gitt rett til lån og stipend til utdanning i Norge på samme vilkår som norske statsborgere. Hvilke utenlandske borgere som har slik rett er nærmere regulert i forskrift om utdanningsstøtte § 7. Bestemmelsen omfatter i hovedsak personer som har permanent oppholdstillatelse, opphold på grunn av beskyttelse, sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, opphold på grunnlag av familieinnvandring eller familietilknytning til norsk statsborger, samt personer som har arbeidet fulltid i Norge i to år eller har studert på fulltid i Norge i tre år. Dette er personer som har opparbeidet en så sterk tilknytning til Norge at de har en rett til likebehandling med norske statsborgere når det gjelder lån og stipend fra Lånekassen. Departementet mener at det samme argumentet om tilknytning tilsier at denne gruppen bør unntas fra kravet om egenbetaling. For søkere som ikke mottar lån og stipend, vil institusjonene måtte vurdere om vilkårene i forskrift om utdanningsstøtte § 7 kan være oppfylt.

Når det gjelder nivået på studieavgiftene, varierer disse mye internasjonalt, både ut fra kostnadsnivåene og graden av kostnadsdekning fra egenbetalingen.¹ Det varierer også mellom land i hvilken grad nivået er regulert av sentrale eller regionale myndigheter eller om det fastsettes av institusjonene. Blant landene med høye studieavgifter finner vi USA, Canada, Storbritannia, Irland, New Zealand og Australia, med gjennomsnittlige nivåer på mellom 195 000 og 250 000 kroner i året. Den gjennomsnittlige studieavgiften for internasjonale studenter i Finland og Sverige er henholdsvis rundt 130 000 og 135 000 kroner. I Danmark har medianen blant studieprogrammene en avgift på rundt 14 000 euro i året.² Studieavgiftene per program varierer mye.

Departementet foreslår regler tilsvarende dem i Sverige og Danmark, hvor studieavgiften minst skal dekke institusjonens kostnader ved utdanningen, og at det er institusjonen selv som fastsetter studieavgiften.

Internasjonale studenter er generelt et positivt bidrag til et mangfoldig studiemiljø. Slike studenter gir også et potensial for å rekruttere kompetent arbeidskraft, og studenter som reiser tilbake til hjemlandet etter studieopphold, kan legge til rette for styrkede kulturelle og økonomiske forbindelser mellom Norge og andre land. Departementet mener det er et mål at norske universiteter og høyskoler fortsatt skal være attraktive for internasjonale studenter. Ved innføringen av studieavgifter er det ventet at tallet vil gå ned sammenlignet med i dag, men generelt er ikke studieavgifter et hinder for den internasjonale studentmobiliteten. Flere

---

¹ *Education at a Glance 2021: OECD Indicators*, OECD Publishing, 2021.
<https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>. Tabell C5.1.

² <https://studyindenmark.dk/portal>

land med høye studieavgifter er attraktive studieland, og målet i Norge bør være at studentene kommer hit på grunn av kvaliteten i tilbudene, og ikke fordi vi skiller oss gjennom å tilby dem gratis. Universitetene og høyskolene i Norge har arbeidet systematisk med kvalitetsutvikling i lang tid for å holde et høyt internasjonalt nivå, og er godt rustet for å eksponeres for konkurransen med institusjoner i andre land. Med studieavgifter vil institusjonene måtte fortsette med kvalitetsutviklingen i tilbudet for å være attraktive for internasjonale studenter.

Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå var det i Norge i 2020 ca. 8600 internasjonale studenter utenfra EØS og Sveits.³ Tallet har økt med 28 prosent fra 2013. Til sammenligning ble det 16 prosent flere studenter i Norge totalt sett i samme periode. Utlendingsdirektoratet innvilget ca. 3800 nye utdanningstillatelser for studenter på opphold lengre enn tre måneder utenfra EØS og Sveits i 2019, og ca. 3400 i 2021.

Personer som får utdanningstillatelse til å studere ved universiteter og høyskoler i Norge må i dag betale et søknadsgebyr til Utlendingsdirektoratet på 5 900 kroner, og må dokumentere at de har nok penger for å leve av i perioden de er i Norge. For studieåret 2022/2023 er dette kravet på 128 887 kroner.

Det vil trolig bli færre internasjonale studenter enn i dag når tredjelandsstudenter må betale studieavgift. I Finland gikk antallet nye tredjelandsstudenter ned med 36 prosent i 2017⁴. I Sverige gikk tallet ned med mellom 70 og 80 prosent i 2011.⁵ I Danmark var nedgangen 42 prosent i 2006, og med en ytterligere nedgang på 13 prosent i 2007.⁶

Innføring av studieavgift for tredjelandsstudenter frigjør ressurser som vil bedre tilgangen til høyere utdanning for søkere fra Norge og andre EØS-land. Dersom pågangen av tredjelandsstudenter holder seg som i dag, vil institusjonene få økte inntekter og kunne utvide den totale kapasiteten. Dersom pågangen avtar, vil mer av dagens kapasitet bli tilgjengelig for EØS-søkere.

Departementet foreslår i Prop. 1 S (2022–2023) å redusere bevilgningene til universitetene og høyskolene tilsvarende et anslag på hva de vil få i økte inntekter fra studieavgifter. Anslaget er basert på et omfang av tredjelandsstudenter på omtrent 30 prosent av tallet på internasjonale studenter i 2019 og med omtrent samme nivå på studieavgiftene som i Sverige. Anslaget er svært usikkert av flere grunner: Departementet har ikke nøyaktig oversikt over hvor mange av dagens studenter som hadde måttet betale studieavgift, eller de faktiske kostnadene ved disse utdanningene. Det er også usikkert hvordan pågangen fra tredjelandsstudenter vil endres etter innføringen av studieavgift. Ut over budsjettreduksjonen foreslått i Prop. 1 S (2022–2023) vil institusjonene få beholde inntektene fra studieavgiftene. Det gir institusjonene et godt utgangspunkt for å kunne øke sine samlede inntekter.

---

³ «Tilstandsrapport for høyere utdanning 2022», Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, 2022.

⁴ «Kokemuksia lukuvuosimaksujen käyttönotosta suomalaisissa korkeakouluissa», s. 26, Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2022.

⁵ «Kartläggning av studieavgifter: Redovisning av ett regeringsuppdrag», s. 44, Universitetskanslersämbetet, 2017.

⁶ «Mobilitetsstatistik for de videregående uddannelser 2007/08», s. 39, CIRIUS, 2009.

Departementet foreslår at studenter som kommer på utveksling gjennom nasjonale eller institusjonelle avtaler skal være unntatt kravet om studieavgift. De bilaterale avtalene mellom institusjonene er gjerne utformet slik at studentene betaler studieavgift til den institusjonen de er opptatt til, og ikke til den utenlandske institusjonen de utveksler til. Av utvekslingsstudentene utenfra EØS/Sveits på opphold i Norge på minst tre måneder i 2021, kom 97 prosent innenfor institusjonelle eller nasjonale avtaler, mens resten kom gjennom individbaserte utvekslingsavtaler. Forslaget vil derfor i svært liten grad berøre den internasjonale studentutvekslingen med tredjeland og muligheten for norske studenter til å dra på utveksling. De institusjonelle utvekslingsavtalene kan også innebære at norske studenter må betale studieavgifter til utenlandske institusjoner, ev. en kombinasjon hvor det er noen plasser tilgjengelig uten studieavgift. Departementet foreslår at de norske institusjonene skal kunne inngå symmetriske avtaler i slike tilfeller, og at de derfor skal kunne kreve studieavgifter også fra utvekslingsstudenter som kommer gjennom institusjonelle avtaler.

Gratisprinsippet for ordinære utdanninger etter § 7-1 første ledd gjelder bare for de statlige institusjonene. Utgangspunktet i dag er at private universiteter og høyskoler kan kreve egenbetaling fra studentene. Disse institusjonene trenger derfor ikke en ny hjemmel for å kunne kreve egenbetaling fra tredjelandsstudenter. De private institusjonene mottar imidlertid statstilskudd til finansiering av utdanningen, og uten en regulering av bruken av dette for tredjelandsstudenter, vil statlige midler kunne bli brukt til å finansiere utdanning for denne gruppen. Det er derfor et behov for å fastsette at private institusjoner som hovedregel ikke kan bruke statstilskudd fra departementet til finansiering av utdanning for tredjelandsstudenter som ikke er omfattet av punktene 1 til 3 i forslaget til nytt andre ledd i universitets- og høyskoleloven § 7-1. Dette er den samme gruppen studenter de statlige institusjonene skal kreve egenbetaling fra etter forslaget. Det er også på samme måte som i forslaget til § 7-1 nytt andre ledd lagt inn at de private institusjonene kan bruke statstilskudd også på finansiering av kostnader ved å ha utvekslingsstudenter fra tredjeland.

Forholdet til statsstøtteregelverket

Offentlig støtte defineres i EØS-avtalen artikkel 61:

«Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.»

Det er seks kumulative vilkår som må være oppfylt for at noe anses som offentlig støtte i EØS-rettslig forstand. Et sentralt vilkår for om finansiering av utdanning anses som offentlig støtte, er vilkåret om økonomisk aktivitet. Utdanning som i hovedsak er finansiert av staten, regnes som ikke-økonomisk aktivitet etter statsstøtteregelverket.

Departementet viser til at et krav om at tredjelandsborgere bidrar med en kostnadsdekkende studieavgift, anses som et bidrag til et system hovedsakelig finansiert av det offentlige, og at aktiviteten i lys av det fortsatt vurderes som ikke-økonomisk.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringen vil medføre noe lavere bevilgning til universiteter og høyskoler over Kunnskapsdepartementets budsjett, jf. Prop. 1 S (2022–2023). I 2023 reduseres bevilgningen med 74,4 mill. kroner, fordelt med 68,6 mill. kroner for universiteter og statlige høyskoler over kap. 260, post 50 og 5,8 mill. kroner for private høyskoler over kap. 260, post 70. Reduksjonen er basert på et anslag for hvor mye institusjonene vil få i øke inntekter fra kostnadsdekkende studieavgifter fra internasjonale studenter. Det er lagt til grunn at antall nye studenter fra land utenfor EØS eller Sveits vil gå ned. Det er videre lagt til grunn at de internasjonale studentene i gjennomsnitt tar en toårig utdanning. Reduksjonen i bevilgningen vil derfor trappes opp over to år etter hvert som det blir tatt opp et nytt kull som betaler studieavgift. Det innebærer en ytterligere reduksjon i rammebevilgningen på 148,8 mill. kroner i 2024. Fra og med 2025 vil reduksjonen samlet være på 297,7 mill. kroner.

Departementet vil endre rapporteringskravene til Database for statistikk om høyere utdanning slik at tredjelandsstudentene som betaler full studieavgift, kan holdes utenfor grunnlaget for den resultatbaserte uttellingen. Siden bevilgningen vil bli redusert i perioden 2023–2025 som følge av de økte inntektene fra nye kull som betaler full studieavgift, vil produksjonen inngå i grunnlaget frem til uttellingen for endringen i produksjonen mellom 2025 og 2026. I overgangen mellom ikke-betalende og betalende tredjelandsstudenter vil institusjonene derfor ikke få ytterligere reduksjoner gjennom den resultatbaserte uttellingen ut over reduksjonen beskrevet ovenfor.

De samlede økonomiske konsekvensene for institusjonene avhenger av fremtidig rekruttering av internasjonale studenter og nivået på studieavgiftene.

Departementet foreslår at den enkelte institusjon skal kreve inn studieavgiftene og at internasjonale søkere må dokumentere overfor institusjonen om de faller inn under noen av unntakene, f.eks. gjennom statsborgerskap i et EØS-land. Dette gir behov for økt administrasjon ved institusjonene. Kostnader til å administrere innkrevningen av studieavgiften skal inngå i kostnadsgrunnlaget for å fastsette studieavgiften.

Departementet vil endre rapporteringskravene for å kunne holde oversikt over inntektene fra egenbetaling fremover.

Institusjonene bør opplyse på sine nettsider til potensielle søkere at det er planlagt innført studieavgift fra høstsemesteret 2023.

5 Forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven

Forslag til endringer i § 7-1 første ledd og nytt andre ledd. Eksisterende andre ledd blir nytt tredje ledd. Endringer i kursiv.

§ 7-1 Egenbetaling

(1) Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører frem til en grad eller yrkesutdanning, *ut over det som følger av andre ledd*. Departementet kan i særskilte tilfeller, etter søknad, godkjenne unntak fra denne bestemmelse.

(2) Statlige universiteter og høyskoler skal kreve egenbetaling fra andre enn

- 1. norske borgere,*
- 2. utenlandske borgere som etter internasjonale avtaler har rett til likebehandling med norske borgere og*
- 3. utenlandske borgere som kan ha rett til lån og stipend på samme vilkår som norske borgere etter utdanningsstøtteleven og forskrift fastsatt med hjemmel i denne.*

Institusjonen kan gjøre unntak for studenter som er omfattet av en utvekslingsavtale inngått med institusjoner i utlandet eller nasjonale utvekslingsprogram. Departementet kan i forskrift gjøre unntak også for andre grupper av studenter.

Egenbetalingen skal minst dekke institusjonens kostnader for utdanningen.

Merknader til ny § 7-1 andre ledd

Bestemmelsen innebærer en hovedregel om at institusjonene skal kreve egenbetaling fra andre enn norske borgere eller utenlandske borgere som etter internasjonale avtaler har rett til likebehandling med norske borgere, eller som kan ha rett til lån og stipend på samme vilkår som norske borgere etter utdanningsstøtteregulverket. Rett til likebehandling etter internasjonale avtaler følger av EØS-avtalen for EØS-borgere og visse av deres familiemedlemmer, av EFTA-konvensjonen for sveitsiske statsborgere, og av separasjonsavtalen mellom EFTA-landene og Storbritannia som følge av sistnevntes uttreden fra EU.

Unntaket for studenter som har rett til lån og stipend på samme vilkår som norske borgere etter lov om utdanningsstøtte og tilhørende forskrifter, innebærer at institusjonene ikke kan kreve egenbetaling fra studenter som oppfyller vilkår regulert i [forskrift om utdanningsstøtte § 7](#):

- de har permanent oppholdstillatelse, oppholdstillatelse i Norge på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, er gift med norsk statsborger og begge bor i Norge, eller er familiemedlem til en EØS-borger som har et annet oppholdsgrunnlag i Norge enn utdanning.
- de har i minst 24 måneder hatt sammenhengende fulltidsarbeid i Norge med oppholdstillatelse som arbeidstaker, vært bosatt i og betalt skatt til Norge.
- de har i minst 36 måneder vært bosatt i og vært i utdanning i Norge, og bestått tilsvarende 3 års fulltidsutdanning, uten offentlig støtte til utdanning.

Utenlandske studenter som har fått innvilget søknad om lån og stipend fra Lånekassen, fyller disse vilkårene og dette kan legges til grunn av institusjonene. For søkere som ikke mottar lån og stipend, vil institusjonene måtte vurdere om vilkårene i forskrift om utdanningsstøtte § 7 kan være oppfylt. Institusjonenes vurdering av dette legges til grunn ved avgjørelsen om egenbetaling, men har ikke betydning i ved en eventuell senere behandling av søknad om lån og stipend i Lånekassen.

Doktorgradsstudenter er unntatt fra kravet om egenbetaling. Studenter på slike program vil normalt enten vil være ansatt i stipendiatstilling ved institusjonen eller ansatt i annen virksomhet og være dekket av en avtale som gjerne innebærer ekstern finansiering til institusjonen.

Også tredjelandsstudenter som får utdanning gjennom oppdragsundervisning – f.eks. et utdanningstilbud som tilbys som oppdrag til en bedrift – faller utenfor, jf. også egenbetalingsforskriften §§ 1-1 og 1-2 bokstav d.

Unntaket for utvekslingsstudenter som er på utveksling i Norge, inkluderer studenter som kommer under avtaler inngått på nasjonalt nivå og som innebærer konkrete forpliktelser om antall innkommende studenter. Unntaket er en kan-regel. Det innebærer at den enkelte institusjon selv må vurdere om det i enkelte tilfeller bør tas egenbetaling også for utvekslingsstudenter og eventuelt om størrelsen på egenbetalingen. For utvekslingsstudenter som kommer på utveksling under nasjonale tilskuddsordninger som for eksempel NORPART, kan det i ordningene ligge forutsetninger om at det ikke skal kreves egenbetaling. Det vil i så fall gi begrensninger i institusjonenes handlingsrom til å fastsette egenbetaling.

Kravet om at egenbetalingen minst skal dekke institusjonens kostnader for utdanningen innebærer at alle direkte og indirekte kostnader knyttet til studietilbudet blir dekket av studieavgiften vurdert over tid. Dette kan beregnes ved hjelp av en totalkostnadsmodell f. eks TDI-modellen (for EVU) som UHR har utarbeidet.

Forslag til ny § 8-3 femte ledd. Eksisterende femte og sjette ledd blir henholdsvis nytt sjette og syvende ledd.

§ 8-3 Statstilskudd og egenbetaling

(5) Private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, kan ikke benytte statlige tilskudd til dekning av driftskostnader for utdanning til andre enn:

- 1. norske borgere,*
- 2. utenlandske borgere som etter internasjonale avtaler har rett til likebehandling med norske borgere og*
- 3. utenlandske borgere som kan ha rett til lån og stipend på samme vilkår som norske borgere etter utdanningsstøtteleven og forskrift fastsatt med hjemmel i denne.*

Institusjonen kan gjøre unntak for studenter som er omfattet av en utvekslingsavtale inngått med institusjoner i utlandet eller nasjonale utvekslingsprogram. Departementet kan i forskrift gjøre unntak også for andre grupper av studenter.

Merknad til ny § 8-3 femte ledd

Bestemmelsen innebærer at private universiteter og høyskoler ikke kan bruke statlige tilskudd til å dekke driftskostnader for utdanning som tilbys til andre enn norske borgere eller utenlandske borgere som etter internasjonale avtaler har rett til likebehandling med norske borgere, eller som kan ha rett til lån og stipend på samme vilkår som norske borgere etter utdanningsstøttereguleringen. Se for øvrig merknad til forslag til ny § 7-1 andre ledd.

Overgangsordning

Departementet vil i forbindelse med ikraftsetting av nye lovbestemmelser legge til rette for at det fastsettes en overgangsordning om at studenter fra land utenfor EØS-området og Sveits

som er tatt opp til studieprogram før 1. august 2023, vil få fullført disse uten å betale studieavgift.

Til:
SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 17.11.2022
Saksnr.: 2022/42235 THERESGJ

HF's innspill til forslag til UiOs høringsuttalelse om innføring av studieavgifter

HF viser til notat mottatt 03.11.2022 vedrørende forslag til høringsuttalelse fra UiO om innføring av studieavgifter.

Vi mener at forslaget er velbegrunnet og at det uttømmende beskriver de strategiske og praktiske konsekvensene av en eventuell innføring av studieavgifter i Norge. HF støtter UiOs forslag til høringsuttalelse.

Med hilsen

Gunn Enli
studiedekan

Julianne Krohn-Hansen
seksjonsleder

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Therese Gjessing
+4722856118, therese.gjessing@hf.uio.no

Til:

SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 18.11.2022

Saksnr.: 2022/42235 MORTJOB

Intern høring om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits mm. - endringer i uh-loven

Forslaget om å kreve studieavgift fra studenter fra tredjeland for å delta i våre engelskspråklige masterprogrammer er dypt problematisk av flere grunner. For det første, UiO er forpliktet til å følge FN's mål for bærekraftig utvikling, især mål nr. 10 om å redusere ulikhet innen og mellom nasjoner, og mål nr. 4 om inkludering og lik tilgang til kvalitetsutdanning for alle. UiO fremhever mangfold som en kjerneverdi i sin strategi og dette antyder en mangfoldig studentgruppe. Det juridiske fakultet har også en internasjonaliseringsstrategi som anerkjenner merverdien av å ha internasjonale studenter. Norske studenter som deler klasserom med internasjonale studenter blir eksponert for ulike ideer og perspektiver om internasjonal rett, menneskerettigheter og internasjonale relasjoner som kan være i strid med deres egne i en tid hvor vi går mot en multipolar global orden. Gjennom deltagelse i undervisnings- og vurderingsaktiviteter, bidrar internasjonale studenter til å dekonstruere stereotyper og til å finne kreative løsninger på globale utfordringer som tar hensyn til den viktige rollen Nord-Sør dynamikker og -forskjeller spiller. Etter innføring av lignende ordninger for studieavgifter i Sverige og Danmark, har disse landene sett antallet ikke-EU/EØS studenter falle dramatisk. Sannsynligvis, slik det ser ut nå, vil norske studenter risikere å få en mer begrenset og provinsiell klassesdiskusjon som igjen vil hindre innovativ tenkning.

I tillegg tilbyr våre engelske masterprogrammer mindre kontakt med lærere sammenlignet med mange offentlige og private universiteter i Europa og USA. Ved å tilby mindre i form av akademisk oppfølging og medregnet andre faktorer, vil vi ikke kunne konkurrere hvis vi innfører avgifter. I samtaler med våre studenter trekker de frem det at vi ikke tar skolepenger som en veldig sentral faktor for å kunne tiltrekke oss internasjonale studenter som også vurderer våre konkurrenter.

UiO aspirerer til å søke solidaritet med studenter i det globale sør. Universiteter i sør har bekreftet at bare de aller mest velstående av deres studenter vil kunne søke å få opptak til våre masterprogrammer dersom studieavgifter innføres, noe som vil forverre en allerede ulik tilgang til høyere utdanning mellom det globale nord og sør. Manglende tilgang til finansiering har allerede forhindret inngåelse av nye partnerskapsavtaler mellom Norge og institusjoner i det globale sør, til tross for norske myndigheters oppfordring til slikt samarbeid, for eksempel Panorama Strategy (2021-2027).

Det juridiske fakultet
Studieseksjonen

Postadresse:
Postboks 6706 St. Olavs
plass
0130 OSLO

Besøksadresse:
Kristian Augusts gate 17,
Domus Juridica, 6.etg

Tlf: 22 85 95 00
Faks: 22 85 96 58
E-post: postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Vi har i dag aktive studenter på våre engelskspråklige masterprogrammer fra Albania, Argentina, Australia, Bangladesh, Bosnia-Herzegovina, Brasil, Canada, Chile Colombia, Georgia, Hong Kong, India, Indonesia, Iran, Japan, Kenya, Madagaskar, Marokko, Mexico, Pakistan, Palestina, Peru, Russland, Saudi Arabia, Sør-Korea, Sri Lanka, Syria, Taiwan, Trinidad og Tobago, Tunisia, Tyrkia, Ukraina, Storbritannia, USA, Venezuela, Vietnam og Zimbabwe. Vi er veldig stolte av at disse studentene vil fortsette å spre internasjonal rett og menneskerettigheter når de returnerer til sine hjemland, som forskere og lærere ved universiteter, eller ved å arbeide i NGOer eller andre internasjonale organisasjoner. Mange går også inn i det norske arbeidsmarkedet og tilbyr verdifull kompetanse til norske arbeidsgivere og institusjoner. Internasjonale kandidater tilbyr ikke bare mangfold og kompetanse, men de er også viktige partnere i innovasjonsarbeid.

Hovedgrunnen til at forslaget om studieavgifter bør avvises er at Det juridiske fakultet ikke kan støtte en policy som er diskriminerende i praksis og som hverken møter behov eller proporsjonalitets standarder innen internasjonal rett ei heller internasjonale og nasjonale politiske mål.

Oppsummering av hovedmomenter til UiOs høringsvar:

- Lovforslaget er dypt problematisk og bryter med (I) UiOs forpliktelse til FNs mål for bærekraftig utvikling, særlig mål nr. 4 «Sikre inkluderende og rettferdig kvalitetsutdanning for alle, og fremme livslang læring.» og nr. 10 «Redusere ulikhet i og mellom land.», (II) UiOs Strategi 2030 om at UiO skal være en nyskapende organisasjon og et attraktivt arbeids- og studiested med større mangfold, og (III) Internasjonaliseringsstrategi for Det juridiske fakultet som anerkjenner betydningen av å ha internasjonale studenter ved fakultet.
- Gratis utdanning er en viktig tiltrekningsfaktor for våre tredjelandsstudenter. Vi tilbyr mindre undervisning og akademisk oppfølging sammenlignet med andre offentlige og private universiteter i Europa og USA. Dette og andre faktorer gjør at vi ikke vil klare å konkurrere dersom vi innfører studieavgift.
- Gjennom deltagelse i forelesninger og andre undervisnings- og vurderingsaktiviteter, bidrar tredjelandsstudenter til å bryte ned stereotyper og finne kreative løsninger på globale utfordringer som tar hensyn til Nord-Sør dynamikk og -forskjeller. Med færre studenter fra tredjeland (som vi kan forvente med dette forslaget) vil norske og europeiske studenter risikere en mer snever diskusjon i undervisningen med mindre innovativ tenkning.
- Manglende tilgang til finansiering har allerede forhindret universiteter i det globale sør å inngå partnerskapsavtaler til tross for norske myndigheters oppfordring til å inngå slike avtaler, for eksempel i Panorama Strategy (2021-2027).
- Hovedårsaken til at forslaget om studieavgifter bør forkastes er at Det juridiske fakultet ikke kan støtte en policy som er diskriminerende i praksis, og som hverken er nødvendig eller proporsjonal sett opp mot standarder innen internasjonal rett, ei heller internasjonale og nasjonale politiske målsettinger.

Med hilsen

Marianne Jenum Hotvedt (signatur)
Studiedekan

Oddrun Rangsæter
Fakultetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Morten Slind Olsen
, *m.s.olsen@jus.uio.no*

Til:
SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 17.11.2022
Saksnr.: 2022/42235 ELLENKG

MNs innspill til forslag til UiOs høringsuttalelse om innføring av studieavgifter

MN viser til notat mottatt 03.11.2022 vedrørende forslag til høringsuttalelse fra UiO om innføring av studieavgifter.

MN støtter UiOs forslag til høringsuttalelse som vi mener er velbegrunnet og godt beskriver strategiske og praktiske konsekvensene av en eventuell innføring av studieavgifter i Norge.

For de fagmiljøene som tar opp studenter i denne gruppen er det viktig at vi kan ta opp studenter basert på faglige kvalifikasjoner og ikke betalingsevne. En sterk faglig og relevant bakgrunn sammenfaller ikke nødvendigvis med økonomisk bakgrunn, og dette er spesielt problematisk i fravær av stipendordninger eller tilsvarende. Dette er noe som gjerne kan komme enda tydeligere frem.

Fakultetet er opptatt av at en innføring allerede i 2023 ikke er tilstrekkelig utredet, verken økonomisk eller administrativt, med konsekvenser både for studentene som nå har søkt og de generelle administrative konsekvensene for alle norske institusjoner. Fakultetet støtter spesielt kommentaren i 'Utfordringer ved beregning av studieavgift' at estimatet på 130 000 NOK i året er altfor lavt, og ikke vil reflektere den faktiske kostnaden til studium, spesielt med tanke på den administrative belastningen en slik ordning ville kreve.

Andre nordiske land har erfaring med innføring av studieavgifter og behovet for aktiv rekruttering. Hvis studieavgiften innføres vil Norge og UiO være i konkurranse med disse andre landene for studenter og det bør utredes om attraktiviteten til norske institusjoner vil gjøre det mulig å tiltrekke seg internasjonale studenter av høyt kaliber når andre elementer i offentlig sektor, som UDI, også påvirker hvilke studenter vi kan rekruttere og på hvilket tidspunkt i studieløpet disse kan søke om studieplass i Norge.

Med hilsen

Knut Martin Mørken
visedekan, utdanning

Hanne Sølna
seksjonssjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Kopi til:
Birgitte Brørs

Saksbehandler:
Ellen Kristine Grøholt
, *e.k.groholt@mn.uio.no*

Til:

Dato: 20.10.2022
Saksnr.: 2022/42235 KARENMU

**Svar på intern høring om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området mm.
- endring er i uh-loven**

Det odontologiske fakultetet er ikke berørt av dette forslaget til endring i uh-loven, og vil støtte Universitetets samlede vurdering etter innspill fra berørte enheter.

Med hilsen

Tiril Willumsen
Dekan, professor

Karen Marie Ulshagen
Fakultetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Karen Marie Ulshagen
, k.m.ulshagen@odont.uio.no

Det odontologiske fakultet

Postadresse:
Boks 1142 Blindern
0317 OSLO

Besøksadresse:
Geitmyrsveien 69/71, 0455
Oslo

Tlf: 22 85 20 00
Faks: 22 85 23 32
E-post:
postmottak@odont.uio.no
www.odont.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Til:

SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 18.11.2022

Saksnr...: 2022/42235 TRONT

Svar på intern høring om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits mm. - endringer i uh-loven

Vi viser til notat mottatt 03.11.2022 vedrørende forslag til høringsuttalelse fra UiO om innføring av studieavgifter.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet mener innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits er en forhastet beslutning og slutter seg til UiOs betraktninger mht legale og administrative hindringer. Dersom det skal innføres studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits bør beslutningen basere seg på en evaluering av gratis utdanning i Norge for denne gruppen studenter og om ordningen har den tilsiktede virkningen.

Vennlig hilsen

Kari Marie Pound Davies
assisterende fakultetsdirektør

Tron Trondal
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:

Tron Trondal

+4722854971, tron.trondal@sv.uio.no

Til:
SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 17.11.2022
Saksnr.: 2022/42235 BSCHJERV

Innspill fra TF til forslag til UiOs høringsuttalelse om innføring av studieavgifter

Vi viser til Avdeling for studieadministrasjon av 19.10.2022 og 03.11.2022.

Fakultetet ser det fremlagte utkast til hørings svar som et svært grundig svar som går inn på en rekke problemstillinger som ikke er utredet fra departementets side, men som må adresseres om man vil gå videre med forslaget.

Vi slutter oss til det fremlagte utkastet.

Med hilsen

Tone Vold-Sarnes
fakultetsdirektør

Bjørn Erik Høvik Schjerverud
seksjonssjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Bjørn Erik Høvik Schjerverud
+4722850308, b.e.h.schjerverud@teologi.uio.no

Det teologiske fakultet

Postadresse: Postboks 1023 Blindern
0315 OSLO

Besøksadresse: Domus Theologica
Blindernveien 9

Tlf: +4722850300
Faks: +4722850301
E-post: postmottak@teologi.uio.no
www.tf.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Til:
SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 18.11.2022
Saksnr.: 2022/42235 LINESL

UVs innspill til forslag til UiOs høringsuttalelse om innføring av studieavgifter

UV støtter UiOs forslag til høringsuttalelse. Det er tydelig, og redegjør på en god og grundig måte for utfordringene knyttet til forslaget om studieavgifter.

Fra enhetene har vi fått innspill til utdyping/styrking av noen av poengene, som kan vurderes innarbeidet.

- Det er uklart for oss om søkere som allerede er bosatt i Norge, men ikke har permanent oppholdstillatelse, også omfattes av den nye ordningen. Dette er en gruppe som man kan anta har planlagt å bli værende i Norge, og dermed bidrar med kompetanse og arbeidskraft her i Norge etter endt utdanning. Erfaringsmessig blir også noen av de internasjonale studentene som kommer til Norge for å studere værende. En reduksjon av disse gruppene på grunn av innføring av studieavgift vil dermed innebære et tap av høykompetent arbeidskraft for Norge.
- For noen studieprogram vil en kraftig reduksjon av søkere ved innføring av studieavgift potensielt kunne medføre at det blir vanskelig å videreføre programmet.
- Utdypende til punkt om betalingsevne: De fleste av de internasjonale studentene er allerede avhengige av å jobbe ved siden av studiene for å dekke kostnadene ved å studere i Norge.
- Det at utdanning i Norge er gratis er noe vi har skilt oss positivt ut med internasjonalt, og dette vil dermed kunne være negativt for omdømmet.

Med hilsen

Melanie Kirmess
studiedekan

Line Sletten
seksjonssjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:

Line Sletten

, *line.sletten@uv.uio.no*

Fra: Anne Cathrine Silva <a.c.silva@iss.uio.no>

Sendt: Friday, November 18, 2022 10:48 AM

Til: Birgitte Brørs <birgitte.brors@admin.uio.no>

Kopi: Kristin Fossum Stene <k.f.stene@admin.uio.no>; Sissel Drevsjø <sissel.drevsjo@iss.uio.no>;
Benedicte Blix <benedicte.blix@iss.uio.no>

Emne: RE: Vedr. statsbudsjettet, høring, studieavgift for studenter.

Hei Birgitte,

Viser til mottatt høringsuttalelse om innføring av studieavgifter for studenter fra utenfor EØS og Sveits. Gratulerer til deg og dere som har utarbeidet dokumentet, det er et meget godt dokument. Vi får håpe at forslaget ikke går i gjennom.

Vi har ikke direkte innspill til selve teksten i utkastet, men vi ser at ISS ikke er nevnt, og lurer på i den forbindelse om det er være gode grunner for det?

Vårt anliggende er følgende; vi forstår det dithen at tildelingen for studiepoeng til ISS (som er på 2.091.000 kr i 2023), vil bortfalle om forslaget vil bli vedtatt. Hvis ISS må innføre studieavgifter for våre BA/MA-emnekurs kan det bety en fordobling av deltakeravgiftene, med forbehold at vi ikke har foretatt nøyaktige utregninger for en eventuell endring trer i kraft.

For 2023 har vi estimert for 220 studenter (utenfor EØS og Sveits) som vil ta BA/MA emnekurs, kanskje et lignende tall for 2024. Ved eventuell innføring av skolepenger vil de måtte betale både for oppholdsutgifter og for undervisning. Vi ser at det kan bli utfordrende å konkurrere på det internasjonale markedet, og vi må eventuelt vurdere andre driftsmodeller enn den vi har i dag.

God helg!

Mvh Anne Cathrine

Til:

SADM SK Seksjon for studiekvalitet

Dato: 18.11.2022

Saksnr.: 2022/42235 GCHELLAN

SUMs svar på høring om studieavgifter for studenter fra land utenfor EU/EØS/Sveits mm.

Senter for utvikling og miljø støtter UiOs høringssvar fullt ut, og mener på det aller sterkeste at skolepenger for internasjonale studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits **ikke** bør innføres.

Vårt tverrfaglige masterprogram *Development, Environment and Cultural Change* er svært internasjonalt, og omlag 1/3 av studentmassen til enhver tid er fra land utenfor Europa. Hos oss drøfter vi store, verdensomspennende temaer som klimaendring, utvikling, global helse og styresett, og det er avgjørende at erfaringer og perspektiver fra såkalte «tredjeland» er representert i klasserommet og programmet vårt. Studentmassen har allerede blitt mer homogen etter nedleggelsen av kvoteprogrammet, og vi, og våre studenter, går glipp av viktige perspektiver som styrka kvaliteten i vårt masterprogram. SUM frykter at innføringen av skolepenger vil føre til en ytterligere homogenisering av studentmassen, med påfølgende forringing av kvaliteten på både studieprogrammet og den unike internasjonale og tverrfaglige kompetansen våre kandidater har opparbeida seg etter endt studieløp.

Kortvarige utvekslingsopphold er ikke en fullgod erstatning for meningsutvekslingen og integreringen som skjer i løpet av fulle grader på tre eller to år.

Det vi – både SUM, UiO, Norge og verden for øvrig – trenger, er mer mangfold i høyere utdanning, ikke mindre. Å innføre skolepenger for internasjonale studenter rokker ved gratisprinsippet – gratisprinsippet har aldri hatt krav om nasjonal tilhørighet, og vi bør ikke begynne med det nå.

Vi støtter ellers UiOs øvrige refleksjoner rundt de administrative konsekvensene av innføring av studieavgift, og mener at forslaget om innføring av skolepenger ikke er godt nok utredet. Nei til skolepenger!

Arve Hansen
Undervisningsleder
Senter for utvikling og miljø (SUM)
Universitetet i Oslo

Gudrun Cecilie Eikemo Helland
Studieleder
Senter for utvikling og miljø (SUM)
Universitetet i Oslo

Postal address: Postboks 1116 Blindern, 0317 Oslo
E-mail: studentinfo@sum.uio.no
Telephone: 22 85 89 00

To: Birgitte Brørs
Date: 07.11.2022
Reference: 2022/42235 BIRGIBRO

Consultation statement
“Intern høring om innføring av studieavgifter”

Even though this topic is not directly related to the PhD and PostDoc students we represent, we still want to express our opinion on the matter. On behalf of UiODoc, the interest organization for PhDs and PostDocs, we express our interest in not introducing study fees for non-EEA students.

Norway is a lucrative country to many international students and imposing study fees will generally exclude students. In contrast to the egalitarian principle, studying in Norway is no longer a question of will and skill, but inherited financial means.

Moreover, many international students moving for their Bachelor's or Master's degree to Norway have to learn Norwegian language, which makes educational programmes more difficult in comparison to English speaking countries. Quite a big percentage of such students stay to work in Norway after their graduation. In this way, Norway has the means to recruit the most promising and skilled workers needed that will contribute to the society financially and intellectually. Introducing general study fees will prevent a significant number of students from considering Norway for their place of education and as a consequence their future life.

Furthermore, UiODoc wishes to express its support for a temporary solution for non-EEA students already studying in Norway. These students were admitted for educational programs and started their life in Norway, without expecting extensive study fees. We support the exclusion of these students from additional study fees, at least in the regular study time for their respective programs.

Thank you for the opportunity to provide an input on the matter.

On behalf of UiODoc,

Anna Piterskaya
President

info@uiodoc.no